

**O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
HUZURIDAGI PEDAGOG KADRLARNI
QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING
MALAKASINI OSHIRISH TARMOQ
(MINTAQAVIY) MARKAZI**

**DARS JARAYONIDA
AN'ANAVIY O'QITISH VA
ARALASH METODLARDAN
SAMARALI FOYDALANISH**

**MODULI BO'YICHA
O'QUV-USLUBIY
MAJMUUA**

2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**OLIIY TA’LIM TIZIMI KADRLARINI QAYTA
TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH INISTITUTI**

**O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI HUZURIDAGI PEDAGOG
KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI
OSHIRISH TARMOQ (MINTAQAVIY) MARKAZI**

**“Dars jarayonida an’anaviy o‘qitish va aralash
metodlardan samarali foydalanish”**

MODULI BO‘YICHA

O‘QUV–USLUBIY MAJMUA

Toshkent - 2025

Modulning o‘quv-uslubiy majmuasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 27-dekabrdagi 485-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan oliy ta’lim muassasalari pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malaka oshirish yo‘nalishlari o‘quv reja va dasturlariga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar: **Tayanch modullari:** S.A.Nazarova - TDSHU Xitoy filologiyasi kafedrasida mudiri p.f.n. (PhD), dotsent,
D.M.Raxmatullayeva-TDSHU Xitoyshunoslik Oliy maktabi o‘qituvchisi
D.A.Mutalov-Oriental universiteti, O‘zbek va sharq tillari kafedrasida katta o‘qituvchisi.

Taqrizchi: f.f.d., prof. J.T. Ziyamuxamedov

*O‘quv-uslubiy majmua Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
Kengashining qarori bilan nashrga tavsiya qilingan
(2024- yil “29” noyabrdagi 4-sonli bayonnoma)*

MUNDARIJA

I. ISHCHI DASTUR	5
II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA’LIM METODLARI.....	9
III. NAZARIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI	12
IV. AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI	17
V. ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	25

I.ISHCHI DASTUR

KIRISH

Dastur O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrda tasdiqlangan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 3-dekabrda “Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4910-son hamda Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-iyundagi “Akademik litseylar rahbar va pedagog xodimlarining uzduksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi 296-son Qarorlarida belgilangan ustuvor yo‘nalishlar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo‘lib, u zamonaviy talablar asosida malaka oshirish jarayonlarining mazmunini takomillashtirish hamda akademik litseylar pedagog xodimlarining kasbiy kompetentligini muntazam oshirib borishni maqsad qiladi.

Dastur doirasida berilayotgan tayanch modullari mavzulari orqali akademik litseylarda faoliyat olib borayotgan pedagog xodimlarning chet tili ta’limini kompyuter texnologiyalari asosida tashkil qilish, dars jarayonida an’anaviy o‘qitish va aralash metodlarni qo‘llash, til o‘qitishda interaktiv ta’lim vositalaridan samarali foydalanish hisobiga ularning pedagogik mahorat va kasbiy kompetentligini muntazam takomillashtirish bilan birgalikda pedagog xodimlarning ehtiyojlari asosida tanlab olingan tanlov modullari bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishlari ta’minlanadi.

Modulning maqsadi va vazifalari

Modulning maqsadi tinglovchilarni dars jarayonida an’anaviy o‘qitish va aralash metodlardan samarali foydalanish yutuqlarining turlari va ularning ta’lim sohasidagi qo‘llanilish imkoniyatlaridan foydalanish, sharq tili darslarida so‘zlarni yodlashda aralash metodlarni qo‘llash va muammolarini hal etish bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarini oshirishdan iborat.

Modulning vazifalariga quyidagilar kiradi:

- sharq tillarini o‘qitishda an’anaviy va aralash metodlar (an’anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish)ni samarali qo‘llash hamda yangi yondashuvlarni ta’limda qo‘llanilishi va uning imkoniyatlarini keng qamrovda tushuntirish;
- sharq tili darslarida so‘zlarni yodlashda aralash metodlarni qo‘llash va ularning ta’lim sohasidagi qo‘llanilish imkoniyatlarini o‘zlashtirish;
- onlayn platformalardan foydalanish orqali kommunikativ qobiliyatni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish (HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt)ga doir usullarini amaliyotga tatbiq etish va muammolarini ko‘rib chiqish.

Modul bo'yicha tinglovchilarning bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

“Xorijiy til (sharq tillari)” modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

Tinglovchi:

- sharq tillarini o'qitishda an'anaviy va aralash metodlar (an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish)ni samarali qo'llashni;
- sharq tillarni o'qitish metodlari tarixini;
- til o'qitish metodi va prinsiplarilarini;
- sharq tillarini o'qitishning asosiy vositalarini;
- o'quv materiallar bilan ishlashni;
- onlayn platformalardan foydalanish orqali kommunikativ qobiliyatni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish (HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt)larini **bilishi** kerak.

Tinglovchi:

- sharq tillarini o'qitishda an'anaviy va aralash metodlar (an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish)ni samarali qo'llash;
- sharq tillarini o'qitishda ta'lim platformalari, o'quv materiallari, dars jadvali, vazifalarni va boshqa o'quv resurslar bilan ishlash usullaridan foydalanish;
- sharq tillarini o'qitishning asosiy vositalari bilan ishlash;
- interaktiv ilovalar-Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish;
- O'rganish jarayonini diversifikatsiya qilish;
- suhbat mashqlari, yozuv mashqlari va o'yinlardan foydalanish **ko'nikma va malakalariga** ega bo'lishi lozim.

Tinglovchi:

- interaktiv ilovalar-Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish;
- virtual elementlar qo'shish orqali dars o'tish metodlarni tadbiq etish;
- sharq tillarini o'qitishning asosiy vositalarini dars jarayonida qo'llash;
- o'quv materiallarini strukturalash va formallashtirish hamda dars rejalarini taqdim etish;
- onlayn platformalardan foydalanish orqali kommunikativ qobiliyatni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish (HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt) orqali zamonaviy dasturiy vositalar bilan ishlash **kompetensiyalariga** ega bo'lishi lozim.

Dars jarayonida an'anaviy o'qitish va aralash metodlardan samarali foydalanish moduli bo'yicha soatlar taqsimoti

№	Modul mavzulari	Tinglovchining o'quv yuklamasi, soat			
		Hammasi	Auditoriya o'quv yuklamasi		
			Jami	jumladan	
				Nazariy	Amaliy
1	Sharq tillarini o'qitishda an'anaviy va aralash metodlar (an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish)ni samarali qo'llash.	2	2	2	
2	Sharq tili darslarida so'zlarni yodlashda aralash metodlarni qo'llash.	2	2		2
3	Onlayn platformalardan foydalanish orqali kommunikativ qobiliyatni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish (HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt).	2	2		2
Jami:		6	6	2	4

NAZARIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-MAVZU: SHARQ TILLARINI O'QITISHDA AN'ANAVIY VA ARALASH METODLAR (AN'ANAVIY YONDASHUVNI ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH)NI SAMARALI QO'LLASH. (2 SOAT)

Reja:

1. Sharq tillarini o'qitishda an'anaviy va aralash metodlar (an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish)ni samarali qo'llash. Sharq tillarni o'qitish metodlari tarixi
2. Sharq tillarini o'qitish nazariyasi. Til o'qitish metodi va prinsiplari.
3. Sharq tillarini o'qitishning asosiy vositalari. Sharq tillarining grammatika qoidalarini tushuntirish. O'quv materiallar bilan ishlash.

AMALIY MASHG'ULOTLAR MAZMUNI

1-AMALIY MASHG'ULOT: SHARQ TILI DARSLARIDA SO'ZLARNI YODLASHDA ARALASH METODLARNI QO'LLASH. (2 SOAT)

Reja:

1. Sharq tili darslarida so'zlarni yodlashda aralash metodlarni qo'llash.
2. Interaktiv ilovalar-Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish.
3. Virtual elementlar qo'shish orqali dars o'tish.

**2-AMALIY MASHG‘ULOT: ONLAYN PLATFORMALARDAN
FOYDALANISH ORQALI KOMMUNIKATIV QOBILIYATNI
SHAKLLANTIRISH, RIVOJLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH
(HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt). (2 soat)**

Reja:

1. Onlayn platformalar va ularning ta'limdagi roli.
2. Kommunikativ qobiliyatni shakllantirish va rivojlantirish jarayoni.
3. Platformalarning samarali qo'llanilishi va o'rganish jarayonini diversifikatsiya qilish.

O‘QITISH SHAKLLARI

- Mazkur modul bo'yicha quyidagi o'qitish shakllaridan foydalaniladi:
- ma'ruzalar, amaliy mashg'ulotlar (ma'lumotlar va texnologiyalarni anglab olish, aqliy qiziqishni rivojlantirish, nazariy bilimlarni mustahkamlash);
- davra suhbatlari (ko'rilayotgan loyiha yechimlari bo'yicha taklif berish qobiliyatini oshirish, eshitish, idrok qilish va mantiqiy xulosalar chiqarish);
- bahs va munozaralar (loyihalar yechimi bo'yicha dalillar va asosli argumentlarni taqdim qilish, eshitish va muammolar yechimini topish qobiliyatini rivojlantirish).

II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA’LIM METODLARI.

“SWOT-tahlil” metodi.

Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo‘llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

S – (strength)	• kuchli tomonlari
W – (weakness)	• zaif, kuchsiz tomonlari
O – (opportunity)	• imkoniyalari
T – (threat)	• to'siqlar

“Assesment” metodi

Metodning maqsadi: mazkur metod ta’lim oluvchilarning bilim darajasini baholash, nazorat qilish, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi va amaliy ko‘nikmalarini tekshirishga yo‘naltirilgan. Mazkur texnika orqali ta’lim oluvchilarning bilish faoliyati turli yo‘nalishlar (test, amaliy ko‘nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil, simptomlarni aniqlash) bo‘yicha tashhis qilinadi va baholanadi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

“Assesment” lardan ma’ruza mashg‘ulotlarida talabalarning yoki qatnashchilarning mavjud bilim darajasini o‘rganishda, yangi ma’lumotlarni bayon qilishda, seminar, amaliy mashg‘ulotlarda esa mavzu yoki ma’lumotlarni o‘zlashtirish darajasini baholash, shuningdek, o‘z-o‘zini baholash maqsadida individual shaklda foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, o‘qituvchining ijodiy yondashuvi hamda o‘quv maqsadlaridan kelib chiqib, assesmentga qo‘shimcha topshiriqlarni kiritish mumkin.

Namuna. Har bir katakdagi to‘g‘ri javob 5 ball yoki 1-5 balgacha baholanishi mumkin.

- **Test**
- 1. Kuchsiz o‘zaro ta’sirni tashuvchi zarralarni ko‘rsating.
- A. W-bozon
- B. foton
- C. glyuon

- **Qiyosiy tahlil**
- Fundamental o‘zaro ta’sir kuchlarini taqqoslang

- **Tushuncha tahlili**
- W -bozon tushunchasini izohlang...
-

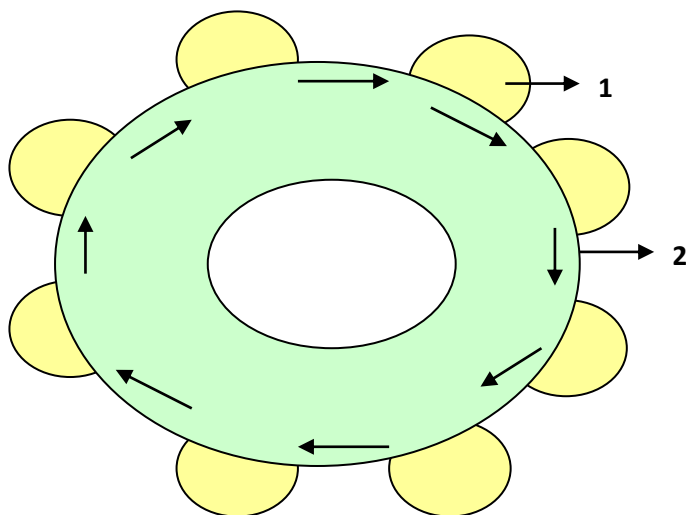

- **Amaliy ko‘nikma**
- Zarrachaning energiyasini xisoblang
-

“Davra suhbatl” metodi

Aylana stol atrofida berilgan muammo yoki savollar yuzasidan ta’lim oluvchilartomonidan o‘z fikr-mulohazalarini bildirish orqali olib boriladigan o‘qitish metodidir.

“Davra suhbatl” metodi qo‘llanilganda stol-stullarni doira shaklida joylashtirish kerak. Bu har bir ta’lim oluvchining bir-biri bilan “ko‘z aloqasi”ni o‘rnatib turishiga yordam beradi. Davra suhbatining og‘zaki va yozma shakllari mavjuddir. Og‘zaki davra suhbatidata’lim beruvchi mavzuni boshlab beradi va ta’lim oluvchilardan ushbu savol bo‘yicha o‘z fikr-mulohazalarini bildirishlarini so‘raydi vaaylana bo‘ylab har birta’lim oluvchi o‘z fikr-mulohazalarini og‘zaki bayon etadilar. So‘zlayotgan ta’lim oluvchini barcha diqqat bilan tinglaydi, agar muhokama qilish lozim bo‘lsa, barcha fikr-mulohazalar tinglanib bo‘lingandan so‘ng muhokama qilinadi. Bu esa ta’lim oluvchilarning mustaqil fikrlashiga va nutq madaniyatining rivojlanishiga yordam beradi.

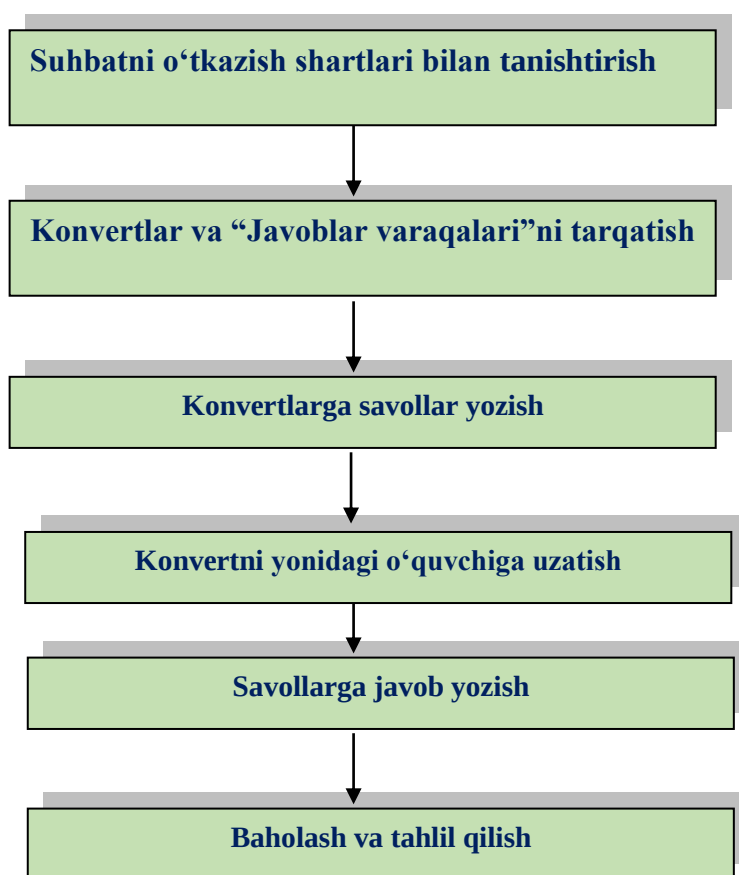
Belgilar:

1-ta’lim oluvchilar

2-aylana stol

Davra stolining tuzilmasi

Yozma davra suhbatida stol-stullar aylana shaklidajoylashtirilib, har bir ta'lim oluvchiga konvert qog'ozi beriladi. Har bir ta'lim oluvchi konvert ustiga ma'lum bir mavzu bo'yicha o'z savolini beradi va "Javob varaqasi"ning biriga o'z javobini yozib, konvert ichiga solib qo'yadi. Shundan so'ng konvertni soat yo'nalishi bo'yicha yonidagi ta'lim oluvchiga uzatadi. Konvertni olgan ta'lim oluvchi o'z javobini "Javoblar varaqasi"ning biriga yozib, konvert ichiga solib qo'yadi va yonidagi ta'lim oluvchiga uzatadi. Barcha konvertlar aylana bo'ylab harakatlanadi. Yakuniy qismda barcha konvertlar yig'ib olinib, tahlil qilinadi. Quyida "Davra suhbat" metodining tuzilmasi keltirilgan

- o'tilgan materialining yaxshi esda qolishiga yordam beradi;
- barcha ta'lim oluvchilar ishtirok etadilar;
- har bir ta'lim oluvchi o'zining baholanishi mas'uliyatini his etadi;
- o'z fikrini erkin ifoda etish uchun imkoniyat yaratiladi.

III. NAZARIY MASHG'ULOT MATERIALLARI

1-MAVZU: SHARQ TILLARINI O'QITISHDA AN'ANAVIY VA ARALASH METODLAR (AN'ANAVIY YONDASHUVNI ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH)NI SAMARALI QO'LLASH (2 SOAT)

Reja:

1. Sharq tillarini o'qitishda an'anaviy va aralash metodlar (an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish)ni samarali qo'llash. Sharq tillarni o'qitish metodlari tarixi
2. Sharq tillarini o'qitish nazariyasi. Til o'qitish metodi va prinsiplari.
3. Sharq tillarini o'qitishning asosiy vositalari. Sharq tillarining grammatika qoidalarini tushuntirish. O'quv materiallar bilan ishlash.

Kalit so'zlar: *an'anaviy metod, aralash metod, kompyuter texnologiyalari*

Sharq tillarningni o'qitishda an'anaviy o'qitish va aralash metodlar (ya'ni, an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish) samarali qo'llash; An'anaviy yondashuvdan foydalanish: Sharq tillarning grammatika qoidalarini tushuntirish: Har bir mavzuni asosiy grammatik qoidalardan boshlang. Masalan, murakkab gaplar va bog'lovchilarni tushuntirish, O'quv materiallari bilan ishlash. Sharq tili darslarida Qog'oz lug'atlar va kartochkalar: So'zlarni yodlash uchun lug'at daftarlar yoki kartochkalardan foydalanish. Aralash metodlarni qo'llash. Interaktiv ilovalar: Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish. Audio va video materiallar: turli tarbiyaviy podkastlar, videolar va seriallarni tomosha qilib, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantiring. Darsga virtual elementlar qo'shish: Onlayn platformalardan foydalanish orqali sharq tili o'qitishda o'quvchining kommunikativ qobiliyatini shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish. (masalan, HelloTalk, iTalki, c.ai, chatgpt kabi). O'rganish jarayonini diversifikatsiya qilish. Suhbat mashqlari, yozuv mashqlari, o'yinlar.

Sharq tillarini o'qitishning an'anaviy metodlari talabalarning tilni o'rganish jarayonida turli yondashuvlarni qo'llashga asoslanadi. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari mavjud bo'lib, ular til o'rganishning samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Grammatika-Tabiiy metod talabalarga tilni o'rganishda grammatik qoidalar va tarjima qilish orqali o'rganishni ta'minlaydi. Bu metodda tilning nazariy jihatlarini muhim bo'lib, o'quvchilar o'z bilimlarini grammatik tuzilmalar orqali mustahkamlashadi.

Audio-Lingual metod orqali til o'rganishda o'quvchilar so'zlarni takrorlash va talaffuzni yaxshi o'rganishga harakat qiladilar. Bu metodda ko'proq eshitish va takrorlash mashqlari qo'llaniladi, bu esa tilni tezroq o'rganish imkoniyatini beradi.

Imitativ (Ko'rsatish) metodda o'quvchilar tilni ko'rsatmalar orqali o'rganadilar. O'qituvchi yangi so'zlar va frazalarni misollar orqali tushuntirib, o'quvchilarga ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi.

Audiovizual metod esa video va audio materiallar orqali tilni o'rganishga yordam beradi. Talabalar tasvir va eshitish vositalari yordamida tilni yaxshiroq o'zlashtiradilar.

Dialog va Munozara metodlari orqali o'quvchilar tilni amaliyotda ishlatishga o'rgatiladi. Suhbatlar va munozaralar tilni o'rganishda muhim o'rin tutadi, chunki o'quvchilar o'rgangan so'zlarni real hayotda qo'llashni o'rganadilar.

Chiziqli o'qish metodida o'quvchilar matnlarni o'qib, tarjima qilib, yangi so'zlar va frazalar bilan tanishadilar. Bu metodda tilning grammatik qoidalari ham chuqur o'rganiladi.

Individaal yondashuv (Differensial metod) har bir o'quvchining ehtiyojlari va qobiliyatlariga qarab o'qitishni tashkil etadi. Bu metodda har bir talaba o'ziga xos materiallar bilan ta'minlanadi, bu esa o'qish jarayonini yanada samarali qiladi.

Dars jarayonini samarali tashkil etish uchun turli metodlardan foydalanish zarur. O'qitish jarayonida an'anaviy o'qitish metodlari va aralash metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshiradi. Har bir metodning o'ziga xos afzalliklari bor va bu metodlarni birgalikda qo'llash, o'qitish jarayonini yanada samarali qilish imkonini beradi.

Shomirzaev Makhmatmurodning maqolasida ta'limda yangi texnologiyalarni qo'llashda duch kelinadigan qiyinchiliklar haqida so'z yuritiladi. Asosiy muammolarni quyidagicha tasvirlash mumkin:

O'qituvchilarni yangi texnologiyalarga o'rgatish: Yangi texnologiyalarni o'qituvchilar va talabalarga joriy qilishda ularni qanday ishlatishni o'rgatish zarur. Ko'p o'qituvchilar eski metodlarga ko'nikib qolgan, yangi texnologiyalarni qo'llashga esa ko'ngilsizlik yoki noaniqlik mavjud. Shuning uchun o'qituvchilarga texnologiyalarni samarali ishlatish bo'yicha treninglar va yordam kerak.

Resurslar yetishmasligi: Barcha hududlarda ta'lim texnologiyalarini qo'llash uchun zarur bo'lgan resurslar mavjud emas. Masalan, ba'zi maktablarda kompyuterlar yoki Internetga kirish imkoniyati yo'q. Bu esa ta'limni samarali o'tkazishga to'sqinlik qiladi.

O'quvchilarga texnologiyalarga moslashish: Talabalar uchun yangi texnologiyalarga o'rganish qiyin bo'lishi mumkin. Ularni yanada samarali ta'lim olishga undash uchun yangi usullar va o'quv materiallarini ishlab chiqish kerak.

Metodik yondashuvlarning yangilanishi: Yangi texnologiyalarni faqatgina foydalanish yetarli emas, balki o'qitish metodlarini ham yangilash kerak. Bu talabalar o'quv jarayonida faol ishtirok etishlariga yordam beradi, shu bilan birga ularni ta'limga qiziqtiradi.

Maqolada taklif qilingan yechimlar:

- O'qituvchilarni texnologiyalarni samarali qo'llashga o'rgatish uchun maxsus treninglar tashkil etish.

- Ta'lim muassasalarida zarur texnik vositalar va infratuzilmani yaratish.

- O'quvchilarni yangi texnologiyalarga o'rgatishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish.

Xulosa qilib aytganda, texnologiyalarni ta'lim tizimiga to'liq integratsiya qilish uchun nafaqat texnik jihatlar, balki metodologik va pedagogik jihatlar ham muhim. O'qituvchilar va talabalar bu jarayonga moslashgan va uni samarali qo'llagan holda, ta'lim yanada sifatli bo'ladi.

Til o'rganish — bu hayotimizda juda muhim, har kuni duch keladigan jarayon. Ayni paytda, til o'rganishning ko'p asrlik tajribaga ega bo'lgan an'anaviy metodlari bugun ham o'zining o'rnini yo'qotmagan. Ushbu metodlar bizga qanday qilib tilni to'g'ri va samarali o'rganishimizni ko'rsatadi. Lekin, bugungi kunda texnologiyalarning rivojlanishi va yangi o'qitish usullari an'anaviy metodlarni yanada takomillashtirishga imkon yaratmoqda. Ushbu ma'ruzada biz an'anaviy metodlarning til o'rganishdagi ahamiyatini ko'rib chiqamiz, shuningdek, ularning zamonaviy o'qitish usullari bilan qanday uyg'unlashishi mumkinligini muhokama qilamiz.

An'anaviy o'qitish metodlari bir necha asrlar davomida til o'rgatishda keng qo'llanilgan. Bu metodlar tilni o'rganishning aniq yo'l-yo'riqlarini taqdim etadi va o'quvchilarga tilni tizimli ravishda o'rganishga yordam beradi. Ba'zi mashhur an'anaviy metodlar quyidagilar:

Grammatika-Tabiat Metodi (Grammar-Translation Method) Bu metodda o'quvchilar tilni o'rganishda avvalo grammatika va lug'atga e'tibor qaratadilar. O'quvchilar matnlarni tarjima qilish orqali yangi so'zlar va grammatik qoidalarini o'zlashtiradilar. Bu metod juda tizimli bo'lib, o'quvchilarga tilning asosiy qoidalarini o'rganishda yordam beradi. Lekin, bu usulda tilni amalda, ya'ni kundalik hayotda ishlatishga e'tibor kamroq bo'ladi.

To'g'ridan-to'g'ri Metod (Direct Method) Bu metodda o'qituvchi o'quvchilarga tilni to'g'ridan-to'g'ri o'rgatadi, ya'ni faqat shu tilda muloqot qilishni rag'batlantiradi. Grammatika va lug'at o'rganish o'rniga, talaba tilda gapirish, tinglash va tushunishni o'rganadi. Bu metod tilni amaliy tarzda o'rganishda juda samarali, lekin dastlabki bosqichda grammatika va tuzilmalarni o'rganishdagi qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Talaffuz va nutqni rivojlantirish. An'anaviy metodlarda talaffuzga ham katta e'tibor beriladi. O'quvchilar so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishni, to'g'ri ifodalay olishni o'rganadilar. Bu usul tilni muloqotda erkin ishlatishga yordam beradi, chunki talaffuz va nutq ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhimdir.

O'qish va tinglash metodi. An'anaviy metodlardan yana biri bu o'quvchilarni o'qish va tinglash orqali til o'rgatishdir. O'quvchilar kitoblarni o'qib, matnlarni tinglab, tilni o'rganadilar. Bu metod grammatikani va lug'atni o'rganishda samarali bo'lishi mumkin, lekin ular tilni amaliy qo'llashga qaratilmagan.

An'anaviy metodlar bir qancha afzalliklarga ega: Tizimlilik va Aniqlik: Bu metodlar tilni o'rganishda aniq qadamlar va qoidalarni taqdim etadi, shuning uchun o'quvchilar bosqichma-bosqich bilim olishadi. Nazariy Asos: Grammatika va lug'atni o'rganish tilni ilmiy va tizimli tarzda o'rganishga yordam beradi. Bu bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi. Dastlabki bosqichda yordam: Grammatika va lug'atni o'rganishning boshlang'ich bosqichlarida bu metodlar juda samarali.

Biroq, an'anaviy metodlarning ba'zi cheklovlari ham bor: Amaliyotdagi Kamchiliklar: Grammatika va lug'atni o'rganishning asosiy e'tibori o'quvchilarga tilni amalda ishlatishga imkon bermaydi. Muloqotdagi Noaniqliklar: O'quvchilar faqat nazariy bilimlarni o'rganishadi, lekin ularni real hayotda, ya'ni nutqda qo'llashda ba'zan qiynalishadi.

Zamonaviy yondashuvlar va an'anaviy metodlarni birlashtirish. Zamonaviy yondashuvlar, masalan, kommunikativ yondashuv (Communicative Language Teaching, CLT) va onlayn resurslar an'anaviy metodlarni to'ldirishda juda foydali bo'lishi mumkin. Zamonaviy metodlar tilni amaliyotda, ya'ni muloqotda ishlatishga imkon yaratadi. Masalan, zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilar turli interaktiv mashqlar orqali tilni o'rganadilar va o'z ko'nikmalarini real vaqt rejimida rivojlantiradilar.

Bundan tashqari, an'anaviy metodlarning afzalliklarini hamda zamonaviy usullarni qo'llashni birlashtirish o'quvchilarni yanada yaxshi tayyorlashga yordam beradi. Grammatika va lug'atni an'anaviy metodlar yordamida o'rganish, muloqot va interaktiv mashqlar orqali tilni amaliyotda ishlatishni o'rganish mumkin.

An'anaviy o'qitish metodlari til o'rganish jarayonida ko'p asrlik tajribaga ega bo'lgan va samarali usullardir. Ular tilni tizimli ravishda o'rganishga yordam beradi, ammo ba'zida tilni amaliyotda ishlatishga imkon bermaydi. Zamonaviy metodlar esa tilni kundalik hayotda qo'llashga yordam beradi. Shuning uchun, an'anaviy metodlar va zamonaviy yondashuvlarni birlashtirish til o'rganishni yanada samarali va qiziqarli qiladi.

Savollar.

1. Sharq tillarini o'qitishda an'anaviy metodlar qanday ishlaydi?
2. Audio-lingval metodning afzalliklari nimalardan iborat?
3. Kommunikativ metodning asosiy maqsadi nima?
4. Zamonaviy texnologiyalar o'qitishda qanday yordam beradi?
5. An'anaviy metodlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirishning qanday afzalliklari bor?
6. Edpuzzle platformasi qanday ishlaydi va o'quvchilarga qanday foyda keltiradi?
7. Sharq tillarini o'qitishda interaktiv platformalar qanday rol o'ynaydi?
8. Moodle va Google Meet platformalarini ta'limda qanday foydalanish mumkin?
9. Sharq tillarini o'qitishda individual yondashuvning ahamiyati nima?
10. Zamonaviy texnologiyalarni o'qitishda qanday vositalar yordamida interaktiv darslar tashkil qilish mumkin?

IV. AMALIY MASHG'ULOTLAR

1-AMALIY MASHG'ULOT: SHARQ TILI DARSLARIDA SO'ZLARNI YODLASHDA ARALASH METODLARNI QO'LLASH (2 SOAT)

Reja:

1. Sharq tili darslarida so'zlarni yodlashda aralash metodlarni qo'llash.
2. Interaktiv ilovalar-Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish.
3. Virtual elementlar qo'shish orqali dars o'tish.

Sharq tillarini o'qitishda aralash metodlarining ahamiyati juda katta. Bu metodlar an'anaviy ta'lim usullarini zamonaviy texnologiyalar bilan birlashtirib, o'quv jarayonini yanada samarali va interaktiv qiladi. Talabalar o'z ehtiyojlariga mos ravishda o'qish jarayonini davom ettirishlari mumkin, shu bilan birga ularning tilni o'zlashtirish darajasi ham oshadi.

Aralash metodlar yordamida har bir talaba o'zining o'qish tezligi va qiziqishlariga mos tarzda o'rganishi mumkin. O'quvchilar onlayn materiallar orqali bilimlarini mustahkamlashadi va interaktiv mashqlar orqali o'rganish jarayonini yanada qulaylashtiradi. Bu metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularni motivatsiya qiladi.

Shuningdek, aralash metodlar talabalarga ko'pkanalli ta'lim vositalaridan foydalanish imkoniyatini beradi. Audio, video va boshqa interaktiv materiallar yordamida tilni o'rganishda talabalar tasvir va eshitish vositalaridan foydalanish orqali yaxshiroq natijalarga erishadilar. Shu bilan birga, xatoliklarni tezda aniqlash va ularni tuzatish imkoniyati mavjud.

Aralash metodlar talabalarga tilni nafaqat nazariy, balki amaliy ravishda o'rganish imkoniyatini yaratadi. Suhbatlar va munozaralar orqali o'rgangan bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar. Bu metodlar o'quvchilarga yanada mustahkam bilimlar taqdim etadi va real hayotda tilni ishlatish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, aralash metodlar talabalarga masofaviy ta'lim olish imkoniyatini ham yaratadi, bu esa chekka hududlardagi yoki boshqa mamlakatlarda yashovchi o'quvchilarga ta'lim olish imkonini beradi. Bunday ta'lim talabalarga ularning bilimlarini mustahkamlash va o'z vaqtida darslarni o'rganish imkoniyatini beradi.

Barcha bu jihatlar talabalarining tilni o'rganish jarayonini samarali va qulay qiladi, aralash metodlar esa o'quvchilarning bilimini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Aralash metodlar - bu o'qitishda bir nechta metodlarning kombinatsiyasini anglatadi. Bu metodlar o'qituvchilarga o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda

turli xil yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi. Aralash metodlar quyidagicha amalga oshiriladi:

Guruh ishlari: O'quvchilarni kichik guruhlarga bo'lib, ma'lum bir topshiriqni bajarishga undash. Guruh ishlari o'quvchilarni birgalikda fikr almashishga, muammolarni birgalikda hal qilishga, va mustaqil ishlashga undaydi. Bu metod o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Proyektlar: O'quvchilar ma'lum bir mavzu bo'yicha loyiha ishlab chiqadilar. Loyiha ishlab chiqish jarayonida o'quvchilar o'rganilgan materialni amaliyotda qo'llashadi, bu esa bilimlarning chuqur o'zlashtirilishiga yordam beradi.

Rolli o'yinlar: Bu metod o'quvchilarga o'zini turli vaziyatlarda tasavvur qilib, ijtimoiy va hissiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi. O'quvchilar rollarni o'zlashtirib, vaziyatlarni hal qilishni o'rganadilar. Rolli o'yinlar ko'pincha til o'qitish yoki interfaol darslarda qo'llaniladi.

Multimediya vositalari: Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning diqqatini jalb qilishda samarali. Video, slaydlar, interfaol dasturlar orqali o'quvchilarga mavzularni ko'rsatiladi va tushunilishi osonlashtiriladi. Bu metod o'quvchilarga ko'rish va eshitish orqali o'rganishga yordam beradi.

An'anaviy metodlar va aralash metodlarning samarali qo'llanilishi:

An'anaviy metodlar o'quvchilarga asosiy bilimlarni berish va mustahkamlashda juda foydali. Ammo faqat bitta metodni qo'llash o'quvchilarning passiv ishtirokini ta'minlashi mumkin. Shuning uchun aralash metodlar yordamida dars jarayonini jonlantirish zarur.

Misol uchun, o'qituvchi ma'ruza o'qiganidan so'ng, o'quvchilarga guruh ishlari yoki rolli o'yinlar orqali o'rganilgan materialni mustahkamlashni taklif qilishi mumkin. Yoki video yordamida mavzu haqida qisqacha ma'lumot berib, so'ng o'quvchilarga o'zingizning fikrlaringizni bildirishga imkon berish.

Aralash metodlar o'quvchilarning turli o'quv usullarini birlashtirishga imkon beradi. Bu metodlar o'quvchilarga faqat kitobdagi ma'lumotlar bilan cheklanmasdan, amaliyotda bilimlarini sinab ko'rish va real hayotda qo'llash imkoniyatini beradi.

Blended learning (aralash ta'lim) metodining rivojlanishi va uni ta'lim jarayonida samarali qo'llashda bir nechta muhim olimlar o'z hissalarini qo'shgan. Ushbu metodning asosiy yondashuvlari, masofaviy va an'anaviy ta'limni birlashtirishga qaratilgan va uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Quyida blended learning metodini rivojlantirgan asosiy olimlar va ularning ishlari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan.

Michael G. Moore, masofaviy ta'lim sohasidagi taniqli olim, blended learningning rivojlanishiga katta hissa qo'shgan. U "Transactional Distance Theory" (Tranzaktsion masofa nazariyasi)ni ishlab chiqdi, bu nazariya masofaviy

o'qitish va o'quvchilar bilan o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro aloqaning ahamiyatini tushuntiradi. Moore'ning fikriga ko'ra, blended learningda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida masofaviy va yuzma-yuz o'qish muhitlari o'rtasida yaxshi muvozanat bo'lishi kerak, bu ta'lim jarayonini samarali qiladi.

Moore shuningdek, masofaviy ta'limning imkoniyatlari va cheklovlari haqida ko'plab tadqiqotlar olib borgan. U blended learningni o'quvchilarni yanada faol va mustaqil qilib o'rgatish uchun samarali vosita sifatida ko'rgan.

Muhim ishlar: Moore, M. G. (1989). "Three Types of Interaction." American Journal of Distance Education.

Clayton Christensen, innovatsion o'qitish metodlarini ishlab chiqishda o'zining "Disruptive Innovation" (Buzuvchi Insoniyat) nazariyasi bilan tanilgan. Uning tadqiqotlari yangi texnologiyalar va yondashuvlarning ta'lim tizimlarini qanday o'zgartirishi mumkinligini tushuntiradi. Christensen blended learningni an'anaviy ta'lim tizimini yangilashning samarali yo'li sifatida ko'rgan. Blended learning o'quvchilarga yangi texnologiyalar yordamida ta'lim olish imkonini beradi va bu tizimni yanada interaktiv va shaxsiylashtirilgan qiladi.

Muhim ishlar: Christensen, C. M., Horn, M. B., & Johnson, C. W. (2008). "Disrupting Class: How Disruptive Innovation Will Change the Way the World Learns." McGraw-Hill.

Terry Garrison va Timothy Kanuka blended learningning rivojlanishiga hissa qo'shgan olimlardir. Ularning tadqiqotlarida blended learningni masofaviy va an'anaviy ta'limning samarali kombinatsiyasi sifatida ko'rgan. Garrison va Kanuka blended learningni nafaqat ta'lim texnologiyalari, balki ta'lim yondashuvlarining integratsiyasi sifatida qarashadi. Ular blended learning metodining o'quvchilarni yanada faollashtirishga va o'qituvchilar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqada bo'lishga yordam berishini ta'kidlashgan.

Muhim ishlar: Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). "Blended Learning: Uncovering its Transformative Potential in Higher Education." The Internet and Higher Education.

Charles Dziuban, Joel Hartman, va Patsy Moskal

Dziuban, Hartman va Moskal blended learningni oliy ta'limda qo'llash va uni samarali integratsiya qilish haqida ko'plab tadqiqotlar olib borgan. Ularning tadqiqotlarida, blended learningni oliy ta'lim muassasalarida qo'llashda qo'yiladigan texnik va pedagogik talablar, shuningdek, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida yaxshi muvofiqlik yaratish zarurligi ko'rsatilgan. Ular blended learningni o'quvchilarga shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribalarini yaratish uchun samarali vosita sifatida ko'rgan.

Muhim ishlar: Dziuban, C., Hartman, J., Moskal, P. (2004). "Blended Learning." Educause Center for Applied Research.

M. D. Graham, blended learning sohasida ko‘plab tadqiqotlar olib, uning ta’lim jarayonidagi ahamiyatini tushuntirgan. U blended learningni ta’limdagi barcha elementlarning integratsiyasi sifatida ko‘rgan. Grahamning ishlari blended learningning samarali qo‘llanilishini, o‘quvchilarni interaktiv ravishda ta’lim olishga undashini va yangi texnologiyalar yordamida an’anaviy ta’limni yaxshilashni ko‘rsatgan.

Muhim ishlar: Graham, C. R. (2006). "Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, and Future Directions." In *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*.

Blended learning metodining rivojlanishida bir nechta olimlarning hissalari muhim ahamiyatga ega. Ular o‘qitishning yangi metodlari va texnologiyalarini qo‘llash orqali ta’lim tizimining samaradorligini oshirishga harakat qilishgan. Blended learningni kengaytirish orqali o‘qituvchilar va o‘quvchilar o‘rtasidagi aloqani mustahkamlash, ta’limni shaxsiylashtirish va o‘quvchilarni mustaqil ishlashga undash mumkin bo‘ladi. Bu metodning kelajagi ta’lim tizimining rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi.

Ta’limni turli zamonaviy texnologiyalar bilan qiziqarli qilishimiz mumkin. Misol uchun memrise, mondly, padlet. Wordwall kabi dastur va saytlardan foydlandsak. Memrise — bu onlayn ta’lim platformasi bo‘lib, asosan til o‘rganishga mo‘ljallangan. 2010-yilda tashkil etilgan va bugungi kunda butun dunyo bo‘ylab millionlab foydalanuvchilarga xizmat ko‘rsatadi. Bu platforma o‘quvchilarga til o‘rganishni qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi, uning asosiy yondashuvi esa o‘rganishni osonlashtiradigan interaktiv usullarga tayanadi. Memrise bilan til o‘rganish juda oson va qulay. Bu platformada ingliz tili, ispan tili, frantsuz tili, nemis tili va boshqa ko‘plab tillarni o‘rganish imkoniyati mavjud. Memrise, o‘zining interaktiv metodlari bilan foydalanuvchilarni o‘rgatadi. Masalan, har bir darsda video va audio materiallar mavjud bo‘lib, ular o‘quvchiga to‘g‘ri talaffuzni o‘rganishda yordam beradi. Boshqa bir qiziqarli jihat esa, Memrise o‘quvchilarni o‘rganish jarayonida mukofotlar va ballar orqali motivatsiya qiladi, bu esa o‘rganishni o‘yin kabi qiziqarli qiladi. Dasturda mnemotexnika (yadroviy yodlash usullari)dan ham foydalaniladi, bu esa yangi so‘zlar va frazalarni o‘rganishda uzoq muddatli eslab qolish imkonini beradi. Misol uchun, har bir yangi so‘z o‘rganilganda, uni bir necha marta qayta eslab ko‘rish kerak bo‘ladi, bu esa so‘z boyligini tezroq rivojlantirishga yordam beradi. Memrisening yana bir katta afzalligi, uni istalgan joyda va vaqtda ishlatish mumkin. Mobil ilovasi yordamida, siz telefonda ham tilni o‘rganishingiz mumkin. Bu juda qulay, chunki siz o‘rganishni yo‘l harakati, kutubxona yoki boshqa istalgan joyda davom ettirishingiz mumkin. Shuningdek, Memrise’da Premium versiya mavjud bo‘lib, u yanada kengaytirilgan funksiyalarni taklif etadi: offline rejimda o‘rganish,

kengaytirilgan statistikalar va boshqalar. Biroq, bepul versiyada ham til o'rganish uchun yetarlicha imkoniyatlar mavjud. Umuman olganda, Memrise til o'rganishni eng qiziqarli va samarali tarzda taklif etadi. Bu platforma til o'rganishni eng oddiy va qulay qilishga yordam beradi, shuningdek, foydalanuvchilarga yangi tillarni o'rganish jarayonida quvonch va motivatsiya beradi. Mnemotexnika — bu yodlashni osonlashtirish uchun qo'llaniladigan turli usullar va texnikalardir. Bu usullar yangi ma'lumotlarni uzoq vaqt eslab qolishga yordam beradi va ko'pincha vizual tasavvurlar yoki xotirada qoladigan aloqalar yaratish orqali amalga oshiriladi. Masalan, biror so'zni yodlashda uni hayolingizda tasvirga aylantirish yoki eslab qolishingizni osonlashtiradigan qisqa, esda qolarli frazalar yaratish mumkin. Birinchi misol: Agar ingliz tilida "apple" (olma) so'zini o'rganayotgan bo'lsangiz, uni tasavvur qilib, katta, qizil olma rasmiga aylantirasiz va shunda bu so'zni yodlash osonlashadi. Yana bir usul, misol uchun, **akronimlar** (bosh harflardan iborat qisqacha shakllar)dan foydalanishdir. Masalan, ingliz tilida o'rganish uchun P.E.M.D.A.S (Parentheses, Exponents, Multiplication, Division, Addition, Subtraction) kabi formulalar orqali oddiy eslatmalar yaratishingiz mumkin. Yoki, agar katta bir ma'lumotni yodlamoqchi bo'lsangiz, uni kichik qismlarga bo'lish ham samarali usul hisoblanadi. Masalan, telefon raqamini 3 yoki 4 raqamli guruhlariga ajratib yodlashni o'rgatish mumkin. Mnemotexnikalar o'rganish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli va interaktiv qiladi. Bu usullarni o'rganishda ko'p vaqt va mehnat talab qilinmaydi.

Savol	Fikr	Sabab	Misol	Umumlashtirish
1. An'anaviy o'qitish metodlari nima uchun muhim?	An'anaviy metodlar til o'rganishda muhim rol o'ynaydi.	An'anaviy metodlar grammatika va so'z boyligini oshirishga yordam beradi va tilni tizimli o'rganishga asoslanadi.	Masalan, tilni o'rgatishda grammer va talaffuzni tizimli ravishda o'rgatish, bu esa til o'rganishni osonlashtiradi.	Shunday qilib, an'anaviy metodlar tilni o'rganishda samarali va tizimli yondashuvlarni taqdim etadi, bu esa o'quvchilarning muvaffaqiyatli til o'rganishiga olib keladi.
2. Ferdinand de Saussure tilni o'rganishda nima haqida gapirgan?				
3. Tomas Kuhn qanday ilmiy yondashuvni ilgari surgan?				

4. Edward Thorndike til o'rganish jarayonini qanday tahlil qilgan?				
5. Lev Vygotskiyning til o'rganish jarayonidagi o'rni nima?				
6. Zamonaviy pedagogikada an'anaviy metodlarni integratsiya qilishning ahamiyati qanday?				
7. David Nunan va Michael Long qanday metodlarni qo'llagan?				
8. An'anaviy metodlar faqat grammatika va lug'atni o'rgatishga qaratilganmi?				
9. Til o'rganish jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqotning roli qanday?				
10. Zamonaviy pedagogika an'anaviy metodlarni qanday qo'llashni ko'rsatadi?				

2-AMALIY MASHG'ULOT: ONLAYN PLATFORMALARDAN FOYDALANISH ORQALI KOMMUNIKATIV QOBILIYATNI SHAKLLANTIRISH, RIVOJLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH (HelloTalk, C.AI va ChatGPT) (2 SOAT)

Reja:

1. Onlayn platformalarning o'quv jarayonidagi roli va ni shakllantirishdagi ahamiyati
2. HelloTalk, C.AI va ChatGPT platformalaridan foydalanish imkoniyatlari
3. Suhbat mashqlari, yozuv mashqlari va o'yinlar orqali kommunikativ qobiliyatni rivojlantirish.

Kalit so'zlar: *Onlayn platformalar , kommunikativ qobiliyat, HelloTalk, ChatGPT*

Sharq tili darslarida so'zlarni yodlashda aralash metodlarni qo'llash. Interaktiv ilovalar-Anki, Quizlet, yoki Pleco kabi ilovalar yordamida so'z yodlashni qulaylashtirish. Virtual elementlar qo'shish orqali dars o'tish.

Bugungi kunda texnologiyalar rivojlanishi bilan til o'qitish va o'rganish jarayoni sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Onlayn platformalar, masalan, HelloTalk , C.AI va ChatGPT , tilni o'rganishni an'anaviy usullardan farqli ravishda interaktiv va samarali qilishga yordam beradi. Bu platformalar yordamida o'quvchilar: Kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish : Onlayn suhbatlar va audio-visual materiallar orqali tilni amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi. Mustaqil o'rganish : O'quvchilar o'z sur'atida o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa o'rganish jarayonini individual ravishda boshqarish imkonini beradi. Interkultural kompetensiyani oshirish : Turli tillarda va madaniyatlarda muloqot qilish o'quvchilarning madaniy va lingvistik bilimlarini kengaytiradi.

Har bir platforma o'ziga xos imkoniyatlarni taklif qiladi va o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini rivojlantirishda samarali yordam beradi: HelloTalk : Bu platforma foydalanuvchilarga boshqa tilni biluvchi kishilar bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish imkonini beradi. Suhbatlarni matnli, audio yoki video shaklida olib borish mumkin. Bu o'quvchilarga tilni amaliyotda ishlatish va shaxsiy tajriba orttirish imkoniyatini yaratadi.

C.AI (Chat AI) : Bu sun'iy intellektga asoslangan platforma bo'lib, foydalanuvchilar bilan suhbatlar olib borish orqali tilni o'rganish imkoniyatini yaratadi. Suhbatlar real va jozibali bo'lib, o'quvchilarga tilni interaktiv tarzda o'rganish imkoniyatini beradi.

ChatGPT : Bu platforma sun'iy intellekt yordamida foydalanuvchilarga turli mavzularda suhbatlashish imkonini beradi. Tilni o'rganishda ChatGPT foydalanuvchiga matnli mashqlar, grammatika tushunchalarini izohlash va boshqa ko'plab xizmatlar taqdim etadi. U foydalanuvchi bilan real vaqt rejimida muloqot qilib, o'quvchilarga o'z-o'zini nazorat qilish imkonini beradi.

O'rganish Jarayonini Diversifikatsiya Qilish, Suhbat Mashqlari, Yozuv Mashqlari va O'yinlar Orqali Kommunikativ Qobiliyatni Rivojlantirish

O'quvchilarni faqat grammatikani o'rganish bilan cheklash kerak emas, balki ularning amaliy kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish uchun har tomonlama mashqlarni amalga oshirish lozim:

Suhbat mashqlari : Onlayn platformalar yordamida o'quvchilar tilni real va interaktiv tarzda o'rganishadi. Suhbat mashqlari, shaxsiy suhbatlar va muloqotlar tilni qo'llashning samarali usuli hisoblanadi.

Yozuv mashqlari : Onlayn platformalarda o'quvchilar tilni yozish orqali ham o'rganishlari mumkin. Masalan, ChatGPT platformasida grammatika mashqlarini bajarish yoki turli mavzularda insholar yozish orqali tilni yaxshilash mumkin.

O'yinlar va gamifikatsiya : Gamifikatsiya usullari til o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. HelloTalk va ChatGPT kabi platformalar o'quvchilarga o'z bilimlarini o'yinlar orqali sinab ko'rish imkonini beradi, bu esa ularga yanada motivatsiya beradi.

O'z-o'zini nazorat qilish : Zamonaviy platformalar foydalanuvchiga o'z-o'zini nazorat qilish imkonini beradi. ChatGPT kabi platformalar foydalanuvchilarga o'z mashqlarini baholash va o'z-o'zini tahlil qilish imkoniyatini yaratadi. Bu esa o'quvchining o'z bilimini mustahkamlashga yordam beradi.

Onlayn platformalardan foydalanish til o'rganishni nafaqat samarali, balki qiziqarli va interaktiv qiladi. HelloTalk , C.AI , va ChatGPT kabi platformalar kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda katta yordam beradi. Bu platformalar o'quvchilarga tilni amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini yaratadi, o'z-o'zini nazorat qilish imkonini beradi va o'rganish jarayonini diversifikatsiya qiladi.

Savollar.

1. HelloTalk platformasi qanday ishlaydi va uning afzalliklari nimalardan iborat?
2. C.AI platformasi qanday metodlardan foydalanadi va til o'rganishga qanday yordam beradi?
3. ChatGPT platformasi orqali til o'rganishning qanday afzalliklari bor?
4. Onlayn platformalar orqali suhbat mashqlari qanday amalga oshiriladi?
5. Gamifikatsiya usullari til o'rganishda qanday yordam beradi?
6. Yozuv mashqlari onlayn platformalarda qanday taqdim etiladi?
7. O'z-o'zini nazorat qilishning til o'rganishdagi roli nima?
8. Onlayn platformalarda interaktiv mashqlar qanday o'qish jarayonini yanada samarali qiladi?
9. ChatGPT platformasi o'quvchilarga grammatika va til o'rganishda qanday yordam beradi?
10. C.AI va HelloTalk platformalarining o'quvchilarga beradigan imtiyozlari nimalardan iborat?

V. ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: “O‘zbekiston”, 2018. – 507 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi. 3-jild.– T.: “O‘zbekiston”, 2019. – 400 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild.– “O‘zbekiston”, 2020. – 400 b.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. -T.:O‘zbekiston, 2021.-464 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar

6. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2023.
7. O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-sonli Qonuni.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-son Farmoni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 29- oktabr “Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-6097-sonli Farmoni.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28- yanvardagi “2022- 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 3-dekabrdagi “Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-4910-son Qarori.
12. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022- yil 1-iyundagi “Akademik litseylar rahbar va pedagog xodimlarining uzduksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida” 296-son Qarori.

III. Maxsus adabiyotlar

13. Демина Н.А. Методика преподавания практического китайского языка. Изд. 2-е, испр.и доп. – М.: Восточная литература, 2012. – 88 с.
14. Shabanov J. Chet tilini o‘qitish metodikasi va zamonaviy texnologiyalar. -T., 2009.
15. Xudoyberganova Z. Mutaxassislikning nazariy masalalari. O‘quv qo‘llanma. T., 2013.

16. Usmonov A.I., Baxramov F.D. Kompyuter texnologiyalari asoslari. -T., 2010.
17. Aripov M., Fayziyeva M., Dottayev S. Web texnologiyalar. O'quv qo'llanma. -T.: "Faylasuflar jamiyati", 2013. -350 b.
18. Tillayev A.I. Fotodizayn, Adobe Photoshop. O'quv qo'llanma. -T.: "Adib", 2014.- 156 b.
19. Назарова С. Методика обучения восточным языкам (китайский язык).-Т.: Инновацион ривожланиш нашриёт матбаа уйи, 2020. -116 b.
20. Alixonov S., Rayemov M. Informatika va axborot texnologiyalari o'qitish metodikasi.-T.: Iqtisod moliya, 2010.
21. Karimov A.A., Nazarova S. Xitoyshunoslikning dolzarb masalalari: filologiya, falsafa tarix, iqtisod va siyosat// Истории преподавания китайского языка в Узбекистане. – Т., 2015. – 22– 25с.
22. To'rayeva G.H. Google Classroom platformasida ishlash bo'yicha metodik tavsiyalar. Uslubiy qo'llanma. -Buxoro, 2020. – 36 b.
23. Кочергин И.В. Очерки методики обучения китайскому языку. Научное издание. – М.: Муравей, 2011. – 160 с.
24. Виртуальная реальность как новая исследовательская и образовательная среда. Серфуз Д.н. и др. // ЖУРНАЛ Научно-аналитический журнал «Вестник Санкт-Петербургского университета Государственной противопожарной службы МЧС России», 2015. – 185-197 с.
25. Игнатова Н. Ю. Образование в цифровую эпоху: монография. М-во образования и науки РФ. – Нижний Тагил: НТИ (филиал) УрФУ, 2017. – 128 с. http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/54216/1/978-5-9544-0083-0_2017.pdf
26. Moodle LMS tizimida masofaviy kurslar yaratish. O'quv-uslubiy qo'llanma. – T.: Toshkent farmatsevtika instituti, 2017.
27. Tursunov S.Q. Ta'limda elektron axborot resurslarini yaratish va ularni joriy qilishning metodik asoslari. Monografiya. -T.: Adabiyot uchqunlari, 2018.

IV. Internet saytlar

<http://edu.uz>

<http://lex.uz>

<http://bimm.uz>

<http://ziyonet.uz>

<http://natlib.uz>